

SALGINDA (COVID19) GERÇEKLEŞTİRİLEN UZAKTAN ÖĞRETİMİN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BUGÜNKÜ EĞİTİMİNE YANSIMALARI¹

Nihan ÜNLÜ-SAKCI² – Erdal TOPRAKCI³

Özet

Tarihin farklı zamanlarında farklı şekil ve içerikte insan toplulukları büyük afetler yaşamıştır. Bu afetler bireysel ve toplumsal yaşamı derinden etkilemiştir. Toplum, belirli bir coğrafyada geçmişten geleceğe, ihtiyaçlarını karşılamak, hayatlarını sürdürmek adına kader birliği yapan insanların oluşturduğu beraberliktir. 2019 yılında yaşanan Covid 19 pandemisi de bunlardan biri ve belki de neredeyse bütün toplumları etkilemek bakımından en kapsamlıdır. Zorunlu koşullar altında uzaktan öğretime yapılan bu hızlı geçişin öğrencileri etkilediği söylenebilir. Bu bağlamda, çalışmanın amacı salgında gerçekleştirilen uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimine yansımalarını ortaya çıkarmaktır. Çalışma nitel araştırma kapsamında durum deseni ve görüşme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Çalışma grubu 2022-2023 eğitim öğretim yılında İzmir ilinde görev yapan 16 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmış ve görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçları ele alındığında uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimine olumlu ve olumsuz yansımaları olduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan uzaktan öğretimin, ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimlerine yansımalarının derslere, öğrenci cinsiyetine ve sınıflara göre farklılaşabildiği tespit edilmiştir. Olumlu yansımaların sürdürülebilmesi ve olumsuzların ise önlenmesi için çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Covid 19, Uzaktan öğretim, İlkokul, İlkokul öğrencileri

REFLECTIONS OF DISTANCE EDUCATION DURING THE PANDEMIC (COVID 19) ON THE CURRENT EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

131

Abstract

In different times of history, human communities have experienced major disasters in different forms and contents. These disasters have deeply affected individual and social life. Society is the unity formed by people in a certain geography from the past to the future in order to meet their needs and sustain their lives. The Covid 19 pandemic in 2019 is one of these and perhaps the most comprehensive in terms of affecting almost all societies. It can be said that this rapid transition to distance education under compulsory conditions affects students. In this context, the aim of the study is to reveal the reflections of distance education during the pandemic on the current education of primary school students. The study was conducted using case design and interview method within the scope of qualitative research. The study group consists of 16 classroom teachers working in Izmir province in the 2022-2023 academic year. The interview form developed by the researcher was used as a data collection tool in the study and interviews were conducted face-to-face. The results of the study revealed that distance education has positive and negative reflections on the current education of primary school students. On the other hand, it was determined that the reflections of distance education on the current education of primary school students can differ according to courses, student gender and classes. Various suggestions were made in order to sustain the positive reflections and prevent the negative ones.

Key Words: Covid 19, Distance education, Primary school, Primary school students

Önerilen Atf :

Ünlü-Sakıcı, N. & Toprakçı, E. (2024). Salgında (covid19) gerçekleştirilen uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimine yansımaları. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)/ International Journal of Leadership Training (IJOLT)*, 8(1), 131-143. TrDoi: <https://trdoi.org/10.26023458/uled.1491773>

¹ Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans projesinden üretilmiştir.

² İzmir Konak Halk Eğitim Merkezi Öğretmeni, Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, nihanunlu@hotmail.com.tr, ORCID=0009-0005-2700-8904

³ Prof.Dr., Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, erdal.toprakci@ege.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9552-9094

1.PROBLEM DURUMU

Tarihin farklı zamanlarında farklı şekil ve içerikte insan toplulukları büyük afetler yaşamıştır. Bu afetler bireysel ve toplumsal yaşamı derinden etkilemiştir. Toplum, belirli bir coğrafyada geçmişten geleceğe, ihtiyaçlarını karşılamak, hayatlarını sürdürmek adına kader birliği yapan insanların oluşturduğu beraberliktir. 2019 yılında yaşanan Covid 19 pandemisi de bunlardan biri ve belki de neredeyse bütün toplumları etkilemek bakımından en kapsamlıdır. Çünkü bu yüzyıldaki toplumlar etkileşim hız ve kolaylığı (küreselleşme) bakımından diğer zamanlardaki toplumlardan farklı durumdadır. Toplumsal kurumlar, toplumsal yapının alt yapılarını oluştururlar ve temel toplumsal ihtiyaçlar tarafından örgütlenen inanç ve davranışlar (Schaefer, 2013) olarak tanımlanabilirler. Eğitim de bu kurumlardan biridir. Eğitimin ne olduğu ile ilgili birçok tanımdan (Başaran, 1984; Bilhan, 1986; Varış, 1988) söz edilebilir. İçinde yaşanan zaman kesitinde sadece toplumsal değil uluslararası toplumu da dikkate alan bir tanımla, eğitim bireyin zihinsel, duygusal ve davranışsalında; başta kendisi, içinde yaşadığı toplumu ve onun da içinde bulunduğu evrenseli mutlu edecek oluşturma, sürdürme ve değiştirme sürecidir (Toprakçı, 2016). Uluslararası toplumun oluşmasında, birbirlerinin egemenlik ve bağımsızlıklarına saygılı olan ve aralarında çeşitli anlaşmalara sahip devletlerin varlığından söz edilebilirken (Keyman, 2022) bu durum, teknolojinin gelişmesine paralel küreselleşme ile birlikte insanların toplumlar arası seyahatinin de artmasıyla giderek tek topluma dönüşümü doğurmaya başlamıştır. Bu yönüyle toplumsalın ve evrenselin (uluslararası toplumun) sağlıklılığının eğitime bağlı olması da eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Toplumlar arasındaki bu etkileşimle yayılan pandemi, yine küreselleşmeyi insanileştirecek, Toprakçı'nın (2017) isimlendirmesiyle "Gerçek Dersliklerdeki" (yüz yüze) eğitime darbe vurmuş ve neredeyse hem tüm dünyada hem de tüm eğitim kademelerinde uzaktan öğretime geçilmiştir. Uzaktan öğretim, öğrenci ve öğretmenlerin kablolulu, kablolu ve posta iletişim araçları gibi kanallarla (telefon, radyo, mektup, televizyon, internet, intranet, video, bilgisayar vb.) eşzamanlı ve farklızamanlı ve veya hem eş hem de farklızamanlı bir araya gelerek mekânsal olarak birbirlerinden uzakta olsalar bile kısmen ya da tamamen yürüttükleri öğrenme ve öğretme etkinliklerinin tümü (Toprakçı, 2017) şeklinde tanımlanabilir. Pandemi kaynaklı uzaktan öğretime ani geçiş, öğrenciler için birçok noktada eşitsizliği beraberinde getirmiş ve sorunlar yaşanmasına yol açmıştır. Bunlardan en öne çıkan ise yeterli gelire sahip olamayan, kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin teknik donanım ve materyallere sahip olmaması olmuştur (Toprakçı, Hepsöğütü ve Toprakçı, 2021). UNICEF tarafından yayınlanan Eğitimde Erişilebilirlik Raporunda ilkökul çağındaki çocuklara, en az %29'una, bir başka deyişle 217 milyon öğrenciye, ortaokul yaş grubundaki öğrencilere ise, en az %24'üne (78 milyon) öğrenciye erişim sağlanamamıştır. Bu bağlamda, uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime dönüştürme bu eşitsizliğin yansımalarıyla karşılaşılması olağan olmaktadır. Öte yandan uzaktan öğretimin (ki o Toprakçı'ya göre (2017) Sanal Dersliklerde yapılır), yüz yüze eğitime (gerçek dersliğe) oranla etkisel sıkıntıları (Kavuk ve Demirtaş, 2021; Toprakçı ve Hepsöğütü, 2022), yani öğrencilerin sosyal bir ortamda olmayışları, öğrenmelerin gerçekleşip gerçekleşmediğine dair endişeler taşınması da bu olağanın bir başka boyutudur. Toprakçı (2021) uzaktan eğitimin ancak gerçek dersliklerde öğretimin içine yedirilerek verilebileceğini aksi durumda sanal dersliklerde (yani uzaktan öğretimin gerçekleştiği yer) eğitimsiz öğretimlerin belki yapılabileceğini belirterek söz konusu boyutu derinleştirmektedir. Öyle ki ona göre uzaktan eğitim olmaz, ancak belki nitelikli düzenlenirse, uzaktan öğretim olabilir.

Pandemi dönemi hazırlıksızlığın, eğitim bir yana öğretime bile ciddi zararlar vermiş olabileceği alan yazında yapılan çalışmalardan da anlaşılabilir. Türkiye özelinde incelendiğinde; çalışmaların bazılarının o zaman kesitindeki uzaktan öğretim sürecine ilişkin olmak üzere; öğretmen (Acar, Erbaş ve Eryaman, 2021; Adıgüzel, 2020; Asandaş ve Hacıcafareoğlu, 2021; Avcı ve Akdeniz, 2021; Balaman ve Tiryaki, 2021; Bayburtlu, 2020; Canpolat ve Yıldırım, 2021; Demir ve Kale, 2020; Demir ve Özdaş, 2020; Demirtaş ve Kavuk, 2021; Erbil, Demir ve Erbil, 2021, Fidan, 2020; Genç, 2020; Kurnaz, Kaynar, Barışık ve Doğrukök, 2020; Kurt, Kandemir ve Çelik, 2021; Metin, Gürbey ve Çevik, 2021; Moçoşoğlu ve Kaya, 2020; Pişken, 2021; Saygı, 2021; Sönmez, Yıldırım ve Çetinkaya, 2020; Yavuz ve Toprakçı, 2021; Yolcu, 2020) öğrenci (Duman, 2020; Erzen ve Ceylan, 2020; Genç, Engin ve Yardım, 2020; Gökbulut, 2021; Göksoy, 2022; Karadağ ve Yücel, 2020; Keskin ve Özer, 2020; Mengi ve Alpdoğan, 2020; Toprakçı, Hepsöğütü ve Toprakçı, 2021;) yönetici (Araç ve Akçadağ, 2022; Güngör, 2022; Sarı ve Sarı, 2020; Şimşek ve Toprakçı, 2023; Yakar ve Yakar, 2021; Zan ve Zan, 2020) ve kısmi ya da genel olarak okul paydaşlarının görüşlerine (Akgül ve Oran, 2020; Arslan, Arı ve Kanat, 2021; Han, Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020; Demirbilek ve Demirtaş, 2021; Gören, Gök, Yalçın, Göregen ve Çalışkan, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020) şeklinde tespitlerinin yapıldığı görülmektedir.

Uzaktan öğretimin bugünkü eğitime olan yansımaları ile ilgili olarak alanyazında birkaç çalışma vardır. Esendemir (2023) pandemi dönemi uzaktan öğretimin yüz yüze matematik öğretimi sürecine olumsuz yansıdığını belirtmiştir. Aynı zamanda Contini, Di Tommaso, Muratori, Piazzalunga ve Schiavon (2021) çalışmalarında salgının ve

okulların kapatılmasının İtalya'daki ilkokul öğrencilerinin matematik becerileri üzerindeki olumsuz etkilerinden bahsetmektedirler. Skar, Graham ve Huebner (2023) uzaktan öğretimin ilkokul öğrencilerinin yazı yazma becerilerine etkisi üzerine yapmış oldukları çalışmada, pandemi sonrası olumsuz etkilerden bahsetmiş ve bu etkilerin çeşitli değişkenlere göre farklılaşığına değinmişlerdir. Aslan, Aktay, Kurul ve Aruser (2023) özel eğitim öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmalarında ise uzaktan eğitim ile gereken müdahale yapılamadığı için söz konusu müdahale eksikliğinin şimdiki problem davranış çözüm faaliyetlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Görüldüğü gibi alanyazında Covid 19 pandemi döneminde yürütülen uzaktan öğretimin bugünkü eğitime yansımaları ile ilgili çalışma sayısı sınırlıdır. Özellikle ilkokul öğrencileri sınırlılığında bir çalışmaya rastlanmamıştır. Öğretmenler öğrencilerle etkileşim içinde olan ve onlarla ilgili değişme ve gelişmeleri en çok bilmek konumunda olan biricik okul örgütü üyeleridirler. Dolayısıyla onların davranışlarına yansıyan haliyle pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan öğretimin etkileri onlara sorularak ortaya çıkarılabilir. Böylelikle uygulamadaki öğretmen, öğrenci, yönetici, veli ve diğer ilgililerin pandemi dönemi uzaktan öğretimin bugünkü eğitime yansımaları konusunda bilinçlenmeleri ve araştırmacıların da bu konuya odaklanmaları sağlanabilir

Çalışmada öğretmenlerin görüşlerine göre salgında (Covid19) gerçekleştirilen uzaktan öğretimin ilkokul öğrencilerinin bugünkü eğitimine nasıl yansıdığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli ve Çalışma Grubu

Salgın (Covid19) dönemi yürütülen uzaktan eğitim sonrası bugünkü eğitime yansımaları öğretmenlerin kendileriyle görüşerek ortaya çıkarmayı amaçlayan çalışma, nitel araştırma kapsamında durum deseni ve görüşme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu İzmir ilinde kolay ulaşılabilir niteliğinde ve gönüllülük esası temelinde 2022 2023 eğitim öğretim yılında ilköğretim kademesinde görev yapan ve pandemi döneminde uzaktan eğitimde faal görev yapmış ve araştırmanın yapıldığı sırada da faal olarak çalışan dört 1. Sınıf, dört 2. Sınıf, dört 3. Sınıf ve dört 4. Sınıf olmak üzere toplam 16 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

Veri toplama Aracı ve Süreci

Alanyazın taraması ve uygulama içerisindeki öğretmenlerle ön görüşme yapılarak uzaktan öğretimin bugünkü eğitime yansımalarını ortaya koyabileceği düşünülen 10 soruluk bir soru havuzu oluşturulmuştur. Soru havuzunda yer alan soruların araştırma için uygunluğunu, araştırma problemini kapsayıp kapsamadığını belirlemek amacıyla 3 alan uzmanının görüşü alınmış ve görüşme formu 6 soruluk olarak biçimlenmiştir. Sonra İzmir ilinde yaşayan, ilkokulda görev yapan 3 öğretmen ile pilot uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonucunda da 2 soru diğer 4 soru ile birleştirilerek toplam 4 soruluk form elde edilmiştir. 4 sorudan oluşan görüşme formuna ait sorular şu şekildedir;

1. Uzaktan eğitimin ilkokul öğrencilerinin bugünkü eğitimine yansımaları nelerdir?
2. Uzaktan eğitimin ilkokul öğrencilerinin bugünkü eğitimine yansımaları derslere göre farklılaşmakta mıdır?
3. Uzaktan eğitimin ilkokul öğrencilerinin bugünkü eğitimine yansımaları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
4. Uzaktan eğitimin ilkokul öğrencilerinin bugünkü eğitimine yansımaları sınıflara göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışmaya katılan tüm öğretmenlere bütünsel bir sonuç elde edebilmek için formdaki aynı sorular yöneltilmiş olup, görüşme esnasında katılımcıların izni dâhilinde notlar almak suretiyle 20-25 dakika süren yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizi

Çalışmada veri analizinde, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada içerik analizi, pandemiden dolayı gerçekleşen uzaktan öğretimin ilkokul öğrencilerinin bugünkü eğitimine nasıl yansıdığına dair iletilen verilerin içeriğinin nesnel ölçülebilir ve doğrulanabilir bir açıklamasını yapabilmek amacıyla kullanılmaktadır (Fiske, 1996). İçerik analiziyle ulaşılan veriler kod, kategori ve temalar şeklinde sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Nitel veri analiz programlarından MAXQDA kullanılarak oluşturulan kodlar, özellikleri (benzerlik ve farklılıklar) temelinde kategorilere, kategoriler de özellikleri temelinde temalar altında toplanmıştır. İçerik analizinde temalar, olumlu, olumsuz yansımalar ve yansıma farklılıkları olarak şekillenmiştir. Olumlu yansımalar temasını, öğretmene, okula ve öğrenciye yansımalar kategorileri oluşturmuştur. Olumsuz yansımalar temasını, öğrenciye, okula ve derslere yansımalar kategorileri oluşturmaktadır. Yansıma farklılıkları temasını ise, cinsiyete göre, derslere göre ve sınıflara göre yansıma farklılıkları kategorileri oluşturmaktadır. Kodlardan kategorilere oradan da temalara ulaşma sürecine şu örnek verilebilir: "Covid 19 pandemi dönemi yürütülen uzaktan eğitim sonrası

karşılaştığım sorunlar olarak öncelikle öğrencilerimde ciddi sayılabilecek bir başarı düşüklüğü gözlemedim” ifadesinden “başarı düşüklüğü” koduna ulaşılacağı düşünülmüş, benzer bir ifade olan “Özellikle online derslere katılmayan öğrencilerin sınıf seviyesinin gerisinde kaldığını gözlemedim” ifadesi de “başarı düşüklüğü” kodunun biçimlenebileceği fikrini pekiştirerek “başarı düşüklüğü” kodu türemiştir. Başarı düşüklüğü kodu, uyumsuzluk, ödev yapmama ve odaklanamama kodları ile birleşerek “derslere göre olumsuz yansımalar” kategorisini meydana getirmiştir. Üretilen bu kategori öğretmene ve okula olumsuz yansımalar kategorileriyle birleşip “olumsuz yansımalar” temasını meydana getirmiştir. Bulgular sunulurken temalar ile tutarlı alıntılar seçilmiş ve mümkün olduğunca farklı katılımcılardan alıntılara yer verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmaların kalitesini belirleyen faktörlerden biri de geçerlik ve güvenirlidir. Nitel araştırmalarda geçerlik, belirli süreçler aracılığıyla bulguların doğruluğu için araştırmacıların kontrolünü ifade ederken güvenirlilik, farklı çalışma ve farklı araştırmacılar açısından söz konusu araştırmacının yaklaşımının tutarlı olmasını göstermektedir (Gibbs, 2007). Araştırmada, görüşme sürelerini uzun tutmaya çalışarak ve görüşme formunu 3 öğretmenle deneyerek geçerlik sağlanmaya çalışılmış olup ayrıca araştırmacının yönteminde çalışma grubu, veri toplama aracı, modeli gibi bölümleri ayrıntılı açıklamak, tutarlık incelemesi ve bulguları kanıtlarla destekleyerek araştırmacının güvenirliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda geçerliliği sağlamanın diğer bir ölçütü ise araştırmacının tutarlılığıdır. Tutarlılık, temaların altında bulunan verilerin anlamlı bir bütün oluşturmasını ve bu temaların bütününe araştırmayla elde edilen verileri anlamlı bir şekilde açıklayabilmesini ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada belirlenmiş olan temalar bu değerlendirmeler sonrasında oluşmuş olup kod ve kategorilere ilişkin değerlendirmeler yapılarak ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda kod, kategori ve temalandırma aşamasında karşılaşılan tereddütlü durumlarda uzmana başvurulmuştur. Çelişkili durumlarda tutarlık incelemesine başvurulmuş bir duruma örnek vermek gerekirse, “Bu dönemde 1. Sınıf okutuyordum ve öğrencilerin hepsi ekran karşısında gayet güzel okuyorlar yöneltilen soruları cevaplıyorlar. Yazma ödevlerinde harflerin yapısal özelliklerine dikkat ederek muntazam yazıyorlardı. Ancak normalleşme sürecine geçtiğimizde sınıfın dörtte birinin okuyamadığını, yarısının da yazma becerisinin aslında uzaktan eğitimde gösterildiği gibi iyi olmadığını gördük. Bunun sebebi ekran başında veliler öğrencilerin yerine okudu ve yazdı.” Şeklindeki katılımcı görüşünün “başarı düşmesi” veya “ödev yapmama”, ailesine yaptırma sorunlarından hangisini kastettiği hususunda çelişki yaşanmış olup katılımcının diğer ifadeleri araştırmacılar tarafından yeniden incelenip en az 3 uzmandan 2 sinin görüşü dikkate alınarak “başarı düşmesi” kodu temelinde “derslere yansımalar” kategorisi yoluyla “uzaktan öğretime olumsuz yansımaları” temasına dâhil edilmiştir. Bütün bu işlemler sonrası genel olarak Miles ve Huberman’ın (1994) güvenirlilik analizi formülü temelinde $[Güvenirlilik = \frac{96 (Görüş Birliği)}{96 (Görüş Birliği) + 20 (Görüş Ayrılığı)} \times 100]$ güvenirlilik yaklaşık % 83 şeklinde biçimlenmiştir. Araştırmacının geçerliliğini ve güvenirliliğine katkı ve belirlenen kodlara ve temalara kanıt oluşturması için öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmış olup, alıntılarının seçiminde ise açıklayıcılık (temaya uygunluk), çeşitlilik ve uç örnek ölçütleri dikkate alınmıştır.

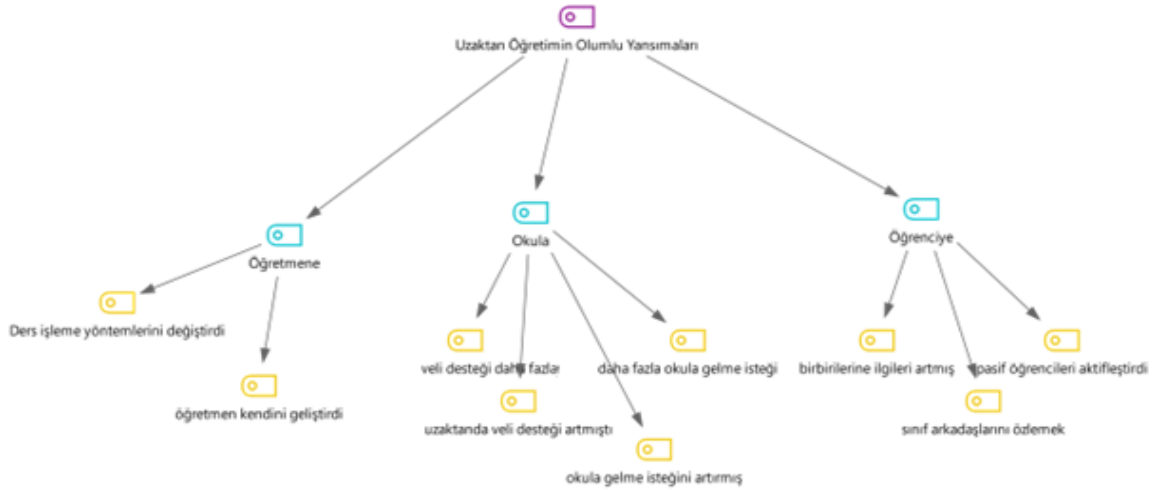
3. BULGULAR

Araştırmaya ait bulgulara kod haritası ve tablolar ile bu bölümde yer verilmiştir. Uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimine “olumlu yansımaları teması” 3 kategori 9 koddan oluşmaktadır, “olumsuz yansımaları teması” 3 kategori 80 koddan oluşmaktadır ve “yansıma farklılıkları teması” ise 2 kategori 27 koddan oluşmaktadır. Araştırmada toplam 3 tema, 8 kategori ve 116 kod ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler ve bu kategorileri oluşturan kodlar sırasıyla aşağıda incelenmiştir.

1. Uzaktan Öğretimin İlkokul Öğrencilerinin Bugünkü Eğitimine Olumlu Yansımaları

Okula, öğretmene ve öğrenciye kategorileri “uzaktan öğretimin olumlu yansımaları” temasını meydana getirmiştir. Öğretmenin kendini geliştirmesi ve öğretmenin ders işleme yöntemlerini değiştirmesi kodları öğretmene yansımalar kategorisini oluştururken; birbirlerine ilgi artışı, pasif öğrenciler aktifleşmesi ve sınıf arkadaşlarını özleme kodları öğrenciye yansımalar kategorisini biçimlemiştir; son olarak okula gelme isteği artışı ve daha fazla veli desteği kodlarıyla okula olumlu yansımalar kategorisi meydana gelmiştir.

Şekil 1 de uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimine dair olumlu yansımaları ile ilgili toplanan verilerin kodlanmasıyla ortaya çıkan kod haritası yer almaktadır. Kod haritası incelendiğinde uzaktan öğretimin olumlu yansımaları teması 3 kategoriye sahiptir bunlar “öğretmene (2)”, “okula (4)” ve “öğrenciye (3)” olan yansımalarıdır.

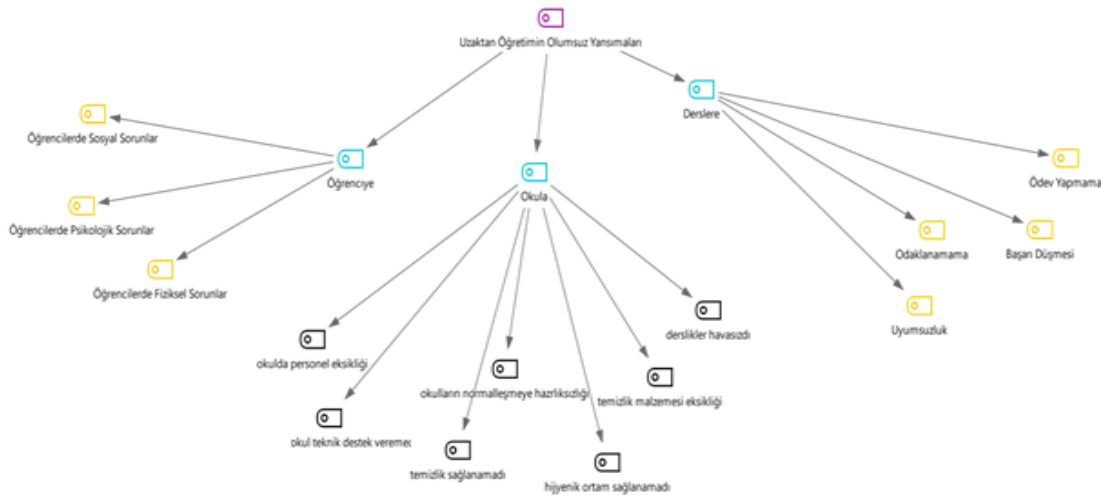

Şekil 1. Olumlu yansımalar kod haritası

Şekil 1 de gösterilen her bir kategoriye ait kodlara ve bu kodları biçimleyen birkaç örnekle alıntılara şöyle yer verilmiştir: Okula yansımalar; “veli desteğinin artması” ve “okula gelme isteğinde artış” şeklinde biçimlenmiştir. Veli desteğinin artması koduna bir örnek; *Uzaktan eğitim yaparken veliler öğrencilere çok yardım ediyorlarmış ben bunu ders esnasında fark edememiştim (Ö11)* şeklindedir. Öğrenciye yansımalar, “birbirlerine artan ilgi”, “öğrencilerin aktifleşmesi” ve “sınıf arkadaşlarını özleme” olarak kodlanmıştır. Sınıf arkadaşını özleme koduna bir örnek; *Uzaktan eğitimden sonra geri dönüşte yüz yüze eğitime öğrencilerden endişeli olanlar olsa da çoğu birbirini çok özlemiştir. (Ö2)* şeklindedir. Öğretmene yansımalar, kategorisini “ders işleme yöntemi değişikliği” ve “öğretmenin kendini geliştirmesi” kodları oluşturmuş olup ders işleme yöntemi değişikliğine ait bir örnek; *Öğrencilerin renkli ekran görüntüleri ve hızlı olay akışına alışması pandemi sonrasında yüz yüze eğitimde kullandığımız düz anlatım, soru cevap örnek olay vb. klasik yöntem ve teknikleri kullanarak anlatılan genel derslerin önemini yitirmesine sebep olmuştur (Ö3)* şeklindedir.

2. Uzaktan öğretimin ilköğrencilerinin bugünkü eğitimine olumsuz yansımaları

Okula, derslere ve öğrenciye kategorileri “uzaktan öğretimin olumsuz yansımaları” temasını meydana getirmiştir. Öğrencilerde sosyal, psikolojik ve fiziksel sorunlar kodları öğrenciye olumsuz yansımalar kategorisini oluştururken; odaklanama, ödev yapmama, uyumsuzluk ve başarı düşmesi kodları okul derslere olumsuz yansımalar kategorisini biçimlemiş ve son olarak okulda personel, temizlik malzemesi, teknik destek eksikliği, havasızlık ve hijyenik ortama sağlanamaması kodları okula olumsuz yansımalar kategorisini şekillendirmiştir.

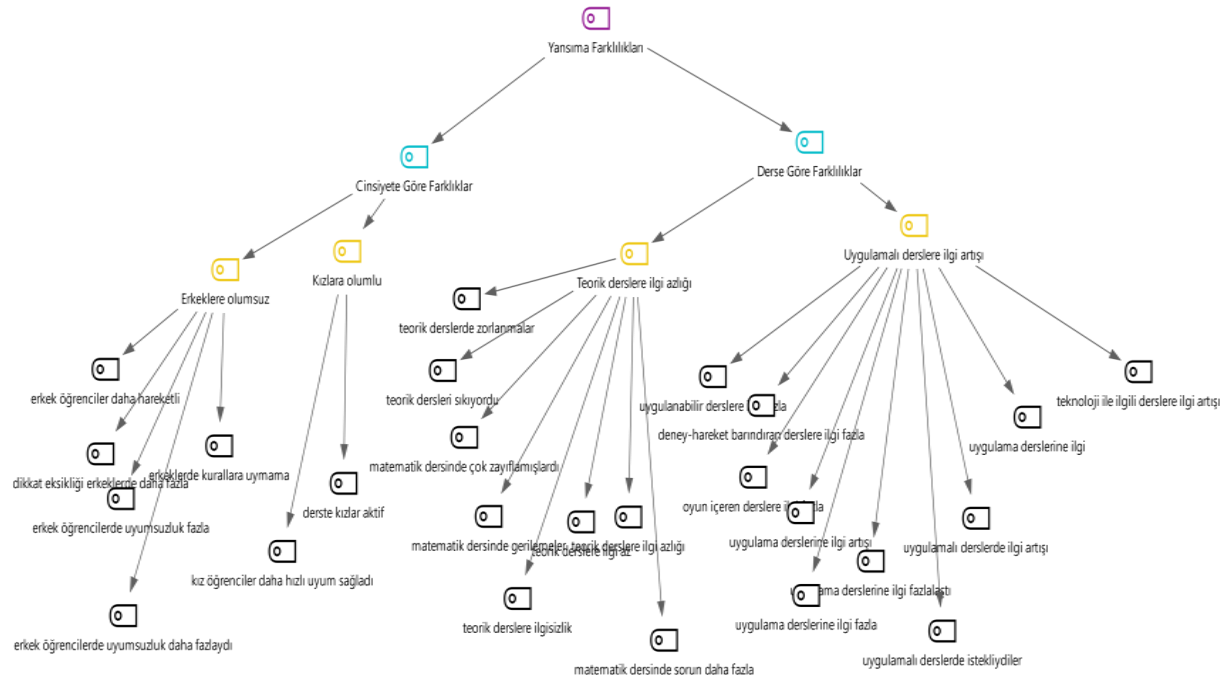

Şekil 2. Olumsuz yansımalar kod haritası

Şekil 2’de uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimine dair olumsuz yansımalar ile ilgili toplanan verilerin kodlanmasıyla ortaya çıkan kod haritası yer almaktadır. Kod haritası incelendiğinde uzaktan öğretimin olumsuz yansımaları teması” 3 kategoriye sahiptir bunlar “derslere (41)” “öğrenciye (32)” ve “okula (7)” olan yansımalarıdır. Her bir kategoriye ait kodlara ve bu kodları biçimleyen birkaç örnekle alıntılara şöyle yer verilebilir: örneğin, okula yansımalar kategorisindeki “okulda personel eksikliği” ve “temizlik malzemesi eksikliği” kodlarını biçimleyen birer alıntı: *Okula da dönüşte personel eksikti (Ö15) ve Öğrenciye temiz bir ortam sunacak temizlik malzemesi ve çalışanımız yoktu. (Ö1)* şeklindedir. Öğrenciye yansımalar kategorisindeki “sosyal sorunlar” koduna ilişkin bir alıntı: *Arkadaşlık ilişkilerini yeniden düzenlemek gerekti. Arkadaşlığı unutmuş gibiydiler uzun bir süre farklı davranışlar gördük birbirlerine karşı. (Ö5)* şeklindedir. Derslere yansımalar kategorisindeki “başarı düşüklüğü” koduna dönük bir alıntı; *ancak normalleşme sürecine geçtiğimizde sınıfın dörtte birinin okuyamadığını, yarısının da yazma becerisinin aslında uzaktan eğitimde gösterildiği gibi iyi olmadığını gördük. (Ö1)* şeklindedir.

3. Uzaktan Öğretimin İlkokul Öğrencilerinin Bugünkü Eğitimine Yansıma Farklılıkları

Cinsiyete göre farklılıklar ve derse göre farklılıklar kategorileri yansıma farklılıkları temasını oluşturmuştur. Cinsiyete göre farklılıklar kategorisinde erkeklerde olumsuz (5)” ve “kızlarda olumlu (2)” olarak iki alt kategori ortaya çıkmıştır. “Derslere göre farklılıklar (18)” kategorisinde “teorik derslere ilgi azlığı (8)” ve “uygulamalı derslere ilgi artışı (18)” olarak iki alt kategori ortaya çıkmıştır.

Şekil 3. Yansıma farklılıkları kod haritası

Şekil 3’te uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimine dair yansıma farklılıkları ile ilgili toplanan verilerin kodlanmasıyla ortaya çıkan kod haritası yer almaktadır. Kod haritası incelendiğinde uzaktan öğretimin yansıma farklılıkları teması 2 ana kategoriye ve 4 alt kategoriye sahiptir kategoriler “cinsiyete göre farklılıklar (7)” ve “derse göre farklılıklar (18)” olarak biçimlenmiştir. Alt kategoriler ise “erkeklerde olumsuz (5)”, “kızlarda olumlu (2)” ve “teorik derslere ilgi azlığı (8)”, “uygulamalı derslere ilgi artışı (10)” olarak ortaya çıkmıştır. Her bir kategoriye ait kodlara ve bu kodları biçimleyen birkaç alıntıya şöyle yer verilmiştir: Cinsiyete göre farklılıklar, “erkeklerde olumsuz” ve “kızlarda olumlu” kodlarına birer örnek şu şekildedir; *Ders yönetiminde cinsiyete göre şöyle biraz zorluk yaşadım erkek çocukları zaten çok hareketli idi daha da hareketlenmişler enerjilerini atamadıkları için daha fazla kıpır kıpırdılar ellerindeki telefon ve tablet ile oyun oynama oranı kız çocukları oranla daha fazla olduğu için odaklanma problemi kızlara göre daha fazlaydı (Ö8)*. Kızlarda olumlu; *Kız öğrenciler yüz yüze eğitime daha çabuk adapte oldular (Ö11)*. Derslere göre farklılıklar, “uygulamalı derslere ilgi artışı” koduna bir örnek şu şekildedir; *Fen bilimleri, trafik Güvenliği ve İlk Yardım dersleri gibi gündelik yaşam bilgilerinin verildiği deneylerin yapıldığı dersler ile görsel sanatlar, müzik, serbest etkinlikler, beden eğitimi ve oyun gibi*

yetenek derslerine olan ilgilerinin, özelemlerinin, motivasyonlarını arttığını bu sebeple de sınıf içinde daha az disiplin sorunlarıyla karşılaştığını fark ettim. (Ö3)

Uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimine dair yansıma farklılıkları öğrencilerin cinsiyetine göre kızlarda olumlu erkeklerde olumsuz iken benzer durum teorik derslerde olumsuz ve uygulamalı derslerde ise olumlu şeklinde dersler için de söz konusudur.

4. Sınıflara Göre Olumlu ve Olumsuz Yansıma Farklılıkları

Uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimine dair olumlu (9) ve olumsuz (80) yansımaları genel olarak incelendiğinde olumsuz yansımaların daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitimine dair olumlu yansımalarının sınıflara göre analizinde olumlu teması kapsamında bulunan kategori ve kodlar Tablo 1 de sunulmuştur.

Tablo 1.Olumlu Yansımaların Sınıflara Göre Dağılımı

Kategori	Kodlar	4.Sınıf	3.Sınıf	2.Sınıf	1.Sınıf	Toplam
Öğretmene	Ders işleme yöntemlerini değiştirdi	0	1	0	0	1
	Öğretmen kendini geliştirdi	1	0	0	0	1
	Ara Toplam	1	1	0	0	2
Okula	Uzaktan da veli desteği daha fazlaydı	0	1	0	0	1
	Uzaktan da veli desteği artmıştı	0	0	1	0	1
	Daha fazla okula gelme isteği	1	0	0	0	1
	Okula gelme isteğini artırmış	1	0	0	0	1
	Ara Toplam	2	1	1	0	4
Öğrencilere	Birbirlerine ilgileri artmış	0	0	0	1	1
	Sınıf arkadaşlarını özlemek	1	0	0	0	1
	Pasif öğrencileri aktifleştirdi	1	0	0	0	1
	Ara Toplam	2	0	0	1	3
Genel Toplam		5	2	1	1	9

Tablo 1’de de görüldüğü üzere öğretmene olumlu yansıma “Ders işleme yöntemlerini değiştirdi” kodu 3.Sınıf için söz konusu iken “Öğretmen kendini geliştirdi” kodu 4.Sınıf için geçerlidir. Alt sınıflarda olumlu bir yansıma rastlanmamaktadır. Diğer yandan okula olan yansımalar incelendiğinde 4. sınıflarda “okula gelme isteğinde artış” görülmüştür, 3. Sınıflar ve 2. sınıflarda ise uzaktan eğitimin “veli desteğini arttırdığı” görülmüştür. Öğrenciye olumlu yansımalar ise; 4. Sınıflarda “sınıf arkadaşlarını özlemek” ve “pasif öğrencileri aktifleştirme” yansımaları söz konusudur. 1. Sınıflarda ise “birbirlerine ilgi artışı” olmuştur.

Tablo 2.Olumsuz Yansımaların Sınıflara Göre Dağılımı

Kategoriler	Kodlar	4.Sınıf	3.Sınıf	2.Sınıf	1.Sınıf	Toplam
Öğrenciye	Öğrencilerde Sosyal Sorunlar	3	3	4	2	12
	Öğrencilerde Psikolojik Sorunlar	3	4	3	3	13
	Öğrencilerde Fiziksel Sorunlar	2	2	2	1	7
	Ara Toplam	8	9	9	6	32
Okula	Okulda personel eksikliği	1	0	0	0	1
	Temizlik sağlanamadı	1	0	0	0	1
	Uzaktan da okul teknik destek veremedi	1	0	0	0	1
	Hijyenik ortam sağlanamadı	0	0	0	1	1
	Okulların normalleşmeye hazırlıksızlığı	0	0	0	1	1
	Derslikler havasızdı	0	0	0	1	1
	Temizlik malzemesi eksikliği	0	0	0	1	1
Ara Toplam	3	0	0	4	7	
Derslere	Başarı Düşmesi	3	4	3	3	13
	Odaklanamama	4	3	2	2	11
	Ödev Yapmama	3	2	2	0	7
	Uyumsuzluk	4	2	2	2	10
	Ara Toplam	14	11	9	7	41
Genel Toplam		25	20	18	17	80

Tablo 2 incelendiğinde, “sınıflara göre olumsuz yansımalar”, “öğrenciye yansımalar (32)” bakıldığında tüm sınıf kademelerinde “sosyal (12)”, “psikolojik (13)” ve “fiziksel yansımalar (7)” bulunmuş olup, 2. ve 3. Sınıflar en çok etkilenen grup olmaktadır. “Okula yansımalar (7)” kategorisi ise 4. Sınıf ve 1. Sınıflarda görülmüştür. “Derslere yansımalar (41)” kategorisinde en fazla kod 4. Sınıf kademesinde gözlemlenmiştir.

Tablo 3: Yansıma Farklılıkların Sınıflara Göre Dağılımı

		4.Sınıf	3.Sınıf	2.Sınıf	1.Sınıf	Toplam
Cinsiyete Göre Farklılıklar	Kızlara olumlu	1	1	0	0	2
	Erkeklerle olumsuz	1	2	0	2	5
	Ara Toplam	2	3	0	2	7
Derse Göre Farklılıklar	Teorik derslere ilgi azlığı	2	4	1	2	9
	Uygulamalı derslere ilgi artışı	2	2	3	4	11
	Ara Toplam	4	6	4	6	20
Genel Toplam		6	9	4	8	27

Tablo 3 incelendiğinde, 1. 3. ve 4. Sınıflarda cinsiyete göre farklılıklar görülmektedir. Bu kodlara örnekler şu şekildedir; *Ders yönetiminde cinsiyete göre şöyle biraz zorluk yaşadım erkek çocukları zaten çok hareketli idi daha da hareketlenmişler enerjilerini atamadıkları için daha fazla kıpır kıpırdılar ellerindeki telefon ve tablet ile oyun oynama oranı kız çocukları oranla daha fazla olduğu için odaklanma problemi kızlara göre daha fazlaydı (Ö9)*. “Derslere göre farklılıklara” bakıldığında ise en çok 1. ve 3. Sınıflarda “teorik derslere ilgi azlığı” ve “uygulamalı derslere ilgi artışı” görülmüştür, kodların “teorik derslere ilgi azlığı” ve “uygulamalı derslere ilgi artışı” olarak iki alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. “Teorik derslere ilgi azlığı” kategorisinden en çok 1. ve 3. Sınıfların etkilendiği görülmektedir. Genel olarak teorik derslerde uzaktan öğretim sonrası ilgisizlik yaşandığı söylenebilir. İlgili örnekler şu şekildedir; *Türkçe derslerinde dikkati ve konsantrasyon süresi öğrencilerin azalmıştır. Matematik dersleri ve hayat bilgisi dersinde çok daha fazla sınıfı toplamada zorluk olmuştur. (Ö4)*. “Uygulamalı derslere ilgi artışı” ise en çok 1 ve 2. Sınıflarda görülmüştür. Örnekler şu şekildedir; *Fen bilimleri, trafik Güvenliği ve İlk Yardım dersleri gibi gündelik yaşam bilgilerinin verildiği deneylerin yapıldığı dersler ile görsel sanatlar, müzik, serbest etkinlikler, beden eğitimi ve oyun gibi yetenek derslerine olan ilgilerinin, özelemlerinin, motivasyonlarının arttığını bu sebeple de sınıf içinde daha az disiplin sorunlarıyla karşılaştığımızı fark ettim. (Ö12)*

4.TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Uzaktan öğretimin öğrencilerin bugünkü eğitimine olumlu yansımalarına ilişkin araştırmanın birinci temel sonucu, uzaktan öğretimin okula, öğrenciye ve öğretmene olumlu yansımalarıdır. Okula olumlu yansıması bugünkü eğitimlerinde veli desteğinin ve okula gelme isteğinin artması şeklindedir. Araştırmanın bu sonucu ile ilgili olarak alanyazın incelendiğinde sınıf öğretmenleriyle yapılan bir çalışmada uzaktan eğitim ile veli desteğinin artışı ortaya konmuştur (Uzun ve Uzunöz, 2022). Olumlu yansımalar ile ilgili olarak ikinci sonuç öğrencilere olumlu yansımalar olup bugünkü eğitimlerinde öğrencilerde aktifleşme ve birbirlerine olan ilgileri şeklinde yaşanmaktadır. Araştırmanın bu sonucuyla ilgili olarak okulun sadece öğretim yeri olmadığını aynı zamanda sosyalleşme yeri olduğunu tespit eden çalışmalar göze çarpmaktadır (Toprakçı, 2021). Aynı zamanda Özdemir, Baki ve Çelik (2021) çalışmasında pandemi sürecinde ortaokul matematik öğretmenlerinin uzaktan eğitim derslerinde karşılaştıkları güçlükleri giderebilmek için öğrenciyi aktifleştirme ve iletişimi arttırmanın öneminin üzerinde durdukları görülmektedir. Olumlu yansımalar ile ilgili olarak üçüncü sonuç ise öğretmene olan olumlu yansımalarıdır. Öğretmene olumlu yansıması bugünkü eğitimlerinde ders işleme yöntemi değişikliği ve öğretmenin kendini geliştirmesidir. Aslan Altan (2021) araştırmasında, çevrimiçi öğretmenlik deneyimlerine ilişkin yapılan görüşmelerde öğretmen adayları yaşadıkları zorlukların yanı sıra mesleki yeni deneyimler edindiklerini vurgulamışlardır. Tercihlerinin yüz yüze uygulamalardan yana olduğunu belirten adaylar, uzaktan eğitim ve bu sürece ilişkin farkındalık, pedagojik deneyim, dijital yeterlik ve beceriler, iletişim gibi mesleki konularda yeni deneyimler ve beceriler kazanabildiklerini belirtmişlerdir.

Uzaktan öğretimin öğrencilerin bugünkü eğitimine olumsuz yansımalarına ilişkin araştırmanın ikinci temel sonucu, uzaktan öğretimin derslere, öğrenciye ve okula olumsuz yansımalarıdır. Derslere olumsuz yansıması, öğrencilerin bugünkü eğitimlerinde başarı düşmesi, odaklanamama, ödev yapmama ve uyumsuzluk olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın bu sonucuyla ilgili alanyazın incelendiğinde Yaşar (2021) okul psikolojik danışmanlarıyla gerçekleştirdiği çalışmasında, pandemi sonrası öğrencilerde beklenen sorunlar arasında okula devamın pandemi öncesine göre daha güç sağlanması ve bu süreçte yaşanan öğrenme kayıplarından bahsetmektedir. Can (2020) uzaktan eğitim sürecinin ardından sınıfta yaşanabilecek okula uyum ve devamsızlık

riskine karşı tedbirler alınmasının önemine çalışmada değinmiştir. Bakioğlu ve Çevik (2022) fen bilimleri öğretmenleri ile yaptıkları çalışmalarında öğrencilerde görülen davranış problemleri, derse odaklanmama, okul kültürüne uyum sağlayamama ve sorumsuzluk sorunlarından bahsetmektedirler. Olumsuz yansımalar ile ilgili ikinci sonuç öğrenciye olumsuz yansımalar. Bu yansımalar, öğrencilerde sosyal, psikolojik ve fiziksel sorunlar olarak görülmektedir. Bakırcı, Ercan ve Cengiz (2022) çalışmalarında uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime dönüşmesiyle birlikte öğrencilerde davranışsal değişimlerin ortaya çıktığından bahsetmişler ve bu değişimleri, öğrencilerde dikkat dağınıklığının artması, okuma ve yazmada yavaşlama, fiziksel şiddete yatkınlığın artması, derse odaklanma sorunun yaşanması, argo ve küfürlü konuşmaların görülmesi şeklinde açıklamışlardır. Benzer olarak Demirbilek (2021) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada bulunduğu uzaktan eğitime yönelik olumsuz metaforlarının sosyalleşme olmaması, yetersiz eğitim, psikolojik sorunlar, imkânların kısıtlı oluşu, motivasyon azalması vb. çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sürekli bilgisayar başında derste olmaktan dolayı ortaya çıkan fiziksel problemlerden söz eden çalışmalar da vardır (Toprakçı, Hepsöğütü ve Toprakçı, 2021; Koşar ve Bakır, 2022) vurgulamaktadır. Olumsuz yansımalar ile ilgili üçüncü sonuç ise okula olan olumsuz yansımalar olup bunlar; personel, teknik destek, hijyenik ortam yetersizliği ve normalleşmeye hazırlıksızlıktır. Alanyazın incelendiğinde Covid 19'un getirdiği pandemi sürecinde eğitimde yaşanan aksaklıklar ile ilgili yapılan çalışmalarda, teknik aksaklıklar, dil kaynaklı sorunlar, sosyal etkileşim eksikliği ve ortamın elverişsizliği gibi sorunlar dikkat çekmektedir (Başaran ve Alkın 2021). Aynı zamanda Asandaş ve Hacıcaferoğlu (2021) uzaktan eğitimde sadece öğrenciler değil aileler ve öğretmenlerinde etkilendiğini belirtmiş olup teknolojik eksikliklere değinmiştir. Demir ve Özdaş (2020) uzaktan eğitim faaliyetlerinde alt yapı, katılım, planlama, haberleşme, belirsizlik ve EBA platformu ile ilgili sorunlarla karşılaşıldığından bahsetmektedir. Benzer olarak Özdoğan ve Berkant (2020) uzaktan eğitimin, motivasyon kaybı, ölçme ve değerlendirmenin olmaması, internet ve bilgisayar gibi kaynakların yetersizliği, eğitimde fırsat eşitsizliği oluşturması, iletişim ve etkileşim yetersizliği, teknik problemler, uzaktan eğitim sürecine hazırlıksız olma sorunlarından çalışmalarında bahsetmektedirler. Balaman ve Tiryaki (2021) uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme problemi, öğrencilerin teknik altyapı ve imkânlar açısından eşit şartlarda olmaması, hizmet içi eğitim ihtiyacı, öğrencilerin derse devam durumları gibi problemlerden bahsetmiş. Tüm bu bulgular araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Uzaktan öğretimin öğrencilerin bugünkü eğitimine yansıma farklılıklarına ilişkin araştırmanın üçüncü temel sonucu, uzaktan öğretimin yansıma farklılıklarının derslere, cinsiyete ve sınıflara göre farklılaşmış olmasıdır. Derslere göre yansıma farklılıkları; teorik derslere ilgi azlığı ve uygulamalı derslere ilgi artışı olarak görülmektedir. Bu araştırma sonucuna yönelik alanyazın incelendiğinde Erbaş (2021) çalışmada öğretmenlerin vermiş olduğu yanıtların analizi sonucunda acil uzaktan eğitim modeliyle kullandıkları ses temelli cümle yönteminin hecelerden kelimeler oluşturma basamağında çok zorlandıkları sonucuna varmıştır. Aynı zamanda Yorgancı (2015) web tabanlı öğrenme ortamının matematik eğitimine yönelik zengin içerik, esneklik, bireysel öğrenmeye uygunluk ve zaman tasarrufu bakımından etkili bir yöntem olduğunu bulmuştur. Araştırma bulguları bu çalışmanın sonuçlarıyla uyumlu olmaktadır. Yansıma farklılıkları ile ilgili ikinci sonuç cinsiyet temelinde yansıma farklılıkları olmakla birlikte kızlarda olumlu, erkeklerde olumsuz yansıma farklılıkları olarak ortaya çıkmıştır. Uzaktan öğretimin ilkökul öğrencilerinin bugünkü eğitiminde yansıma farklılıklarının cinsiyet ve derslere göre dağılımı ele alındığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere nazaran daha fazla odaklanamama, uyum problemleri ve dikkat eksiklikleri yaşandığı görülmüştür. Yansıma farklılıklarının ikinci sonucu olan derslere göre farklılıklarda ise uygulamalı derslere olan ilginin oldukça arttığı, teorik derslere olan ilginin azaldığı belirtilmiştir. Bu sonuca yönelik alanyazın incelendiğinde, Erbaş (2021) çalışmada öğretmenlerin vermiş olduğu yanıtların analizi sonucunda acil uzaktan eğitim modeliyle kullandıkları ses temelli cümle yönteminin hecelerden kelimeler oluşturma basamağında çok zorlandıkları sonucuna varmıştır. Aynı zamanda Yorgancı (2015) web tabanlı öğrenme ortamının matematik eğitimine yönelik zengin içerik, esneklik, bireysel öğrenmeye uygunluk ve zaman tasarrufu bakımından etkili bir yöntem olduğunu bulmuştur. Bulgular bu çalışmanın sonuçlarıyla uyumlu olmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre uzaktan öğretimin öğrencilerin bugünkü eğitimine yansıma farklılıkları ile ilgili olarak uygulayıcılar ve araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir;

ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına göre uzaktan öğretimin öğrencilerin bugünkü eğitimine yansımalarının olumlu olanlarının pekiştirilmesi, artırılması ve çoğaltılmasını kapsayacak; olumsuz yansımalarının ise ortadan kaldırılmasını, engellenmesini ve etkilerinin giderilmesini sağlayacak uygulayıcılar ve araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir;

Uygulama içindeki yönetici, öğretmen, veli ve öğrenciler temelinde şunlar yapılabilir: Öğretmenlere yeni deneyim ve becerilerini pekiştirebilmelerine olanak sağlayan eğitimler verilebilir. Veli desteği artışının kalıcılığını sağlamaya yönelik veliler ile çalışmalar gerçekleştirilebilir. Öğrencilere okul ortamında ve ders sırasında daha fazla aktif olabilmeleri için fırsat verilebilir. Öğretmenlerin öğrencilerin kaygılarıyla baş etmesine olanak sağlaması amacıyla psikolojik destek alanından uzmanlar ile görüşmeleri sağlanabilir. Öğrencilerin sosyalleşmesine olanak sağlaması açısından dış mekân gezilerine öncelik verilebilir ve sayısı artırılabilir. Uzman psikolojik danışma ekipleri oluşturulup okullarda belirli sürelerde görev yapmaları sağlanabilir. Fiziksel problemler açısından spor etkinliklerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Araştırmacılar, uzaktan eğitim sonrası yaşanan psikolojik problemlere yönelik yöntemlerin neler olabileceği hakkında çalışmalar yapabilirler ve uzman ekipler oluşturulabilir. Salgın sonrası hazırlıksız yakalanmadan kaynaklanan sorunlar için gelecekte yaşanacak durumlara hazırlıklı olunması açısından hali hazırda görevlendirilen personele eğitimler sağlanabilir. Personel açığını kapatmak için, uzaktan eğitime yönelik eğitim almış personel görevlendirilmesi söz konusu olabilir. Öğrencilere teknoloji kullanımını olumlu yönde etkileyecek eğitimler hazırlanabilir. Yaşanan teknolojik yetersizliğin giderilmesi için gerekli düzenlemeler yapılabilir. Öğretmenlere, durumdan etkilenen öğrencilerine ekstra zaman ayırabilmeleri için gerekli olanaklar sağlanabilir. Uyum ve başarıya olan olumsuz yansımaların önüne geçmek açısından öğrencilere ekstra ders veya kurs benzeri bir program ayarlanabilir. Derslere olan ilginin artması açısından uygulamalı derslere ilgi artışı gözlemlendiğinden teorik derslerde de aynı şekilde öğretim programlarında değişikliğe gidilebilir, esneme sağlanabilir. Velilerin uyum sağlayabilmesi ve öğrencilere de destek olabilmesi açısından veli destek programları tasarlanabilir.

Araştırmacılara da şu önerilerde bulunulabilir: Araştırma İzmir ili içerisinde, görev yapan sınıf öğretmenlerinden 16 tanesi ile nitel araştırma sınırlığında gerçekleştirilmiştir. Daha geniş bir araştırma grubuyla nicel desende bir araştırma tasarlanabilir. Türkiye'nin başka illerinde benzer çalışmalar yapılabilir. Sadece ilkökul özelinde sınırlanan bu çalışma eğitim öğretimin diğer kademelerinde de gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, E. A., Erbaş, Y. H., & Eryaman, M. Y. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 31-54.
- Adıgüzel, A. (2020). Salgın sürecinde uzaktan eğitim ve öğrenci başarısını değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 253-271.
- Araç, M. & Akçadağ, T. (2022). İstanbul'daki yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitim yönetimi süreçlerinin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 603-627.
- Akgül, G. & Oran, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37.
- Arnas, Y. & Sadık, F. (2008). *Okul öncesi eğitimde sınıf yönetimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Arslan, K., Arı, A. G., & Kanat, M. H. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde verilen uzaktan eğitim hakkında veli görüşleri. *Ulakbilge*, 57, 192-206.
- Arslan, M. (2007). Constructivist approaches in education. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 40(1), 41-61.
- Asandaş, N. & Hacıcafareoğlu, S. (2021). Koronavirüs (Covid-19) döneminde uzaktan eğitim süreci. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 213-223.
- Aslan Altan, B. (2021). Uzaktan Eğitimde Yeni Serüven: Çevrimiçi Öğretmenlik Uygulamaları. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 753-766.
- Aslan, İ., Aktay, M., Kurul, M. Ş., & Aruser, S. (2023). Özel eğitim öğrencileri ile çalışan öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarının özel eğitime yansımalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(2), 243-264.
- Asunakutlu, T. (2001). Klasik ve Neo-Klasik Dönemde Örgütsel Güvenin Karşılaştırılması Üzerine Bir Deneme. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5), 0-0.
- Avcı, F. & Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 117-154.
- Aydın, S. & Zengin, B. (2008). Yabancı dil öğreniminde kaygı: bir literatür özeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 4 (1), 0-94.

- Balaman, F. & Tiryaki, S. H. (2021). Corona virüs (Covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84.
- Bakırcı, H., Ercan, G., & Cengiz, E. (2022). Uzaktan eğitim sonrası yapılan yüz yüze eğitim ile ilgili ortaokul öğretmenlerinin görüşleri. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 17(5).
- Başaran, İ. (1984). *Eğitime giriş*. Ankara: Gal Yayınevi.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Bilhan, S. (1986). Eğitim sosyolojisi. *Ankara Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Yayınları*, (352)171-185.
- Bulut, S. & Susar Kırmızı, F. (2021). Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitimde Türkçe dersine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7 (4), 1-30.
- Canpolat, U. & Yıldırım, Y. (2021). Ortaokul öğretmenlerinin covid-19 salgın sürecinde uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 74-109.
- Çelikkaya, H. (1991). Eğitimin anlamları ve farklı açılardan görünüşü. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 73-85.
- Çifçi, M. & Ersoy, M. (2021). Tendencies of studies carried out in the field of education during the pandemic: The case of Turkey. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 43, p. 75-87.
- Contini, D., Di Tommaso, M. L., Muratori, C., Piazzalunga, D., & Schiavon, L. (2021). The covid-19 pandemic and school closure: learning loss in mathematics in primary education (No. 14785). *IZA – Institute of Labor Economics*, Bonn, Germany.
- Demirbilek, N. (2021). Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime ilişkin metaforik algıları. *E-uluslararası eğitim araştırmaları dergisi*, 12(1), 1-15.
- Demir, F. & Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292.
- Demir, S. & Kale, M. (2020). Öğretmen görüşlerine göre, covid-19 küresel salgını döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 15(8).
- Erbaş, Y. H. (2021). Covid-19 salgını döneminde eğitim: İlk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 360-380.
- Erbil, D. G., Demir, E., & Erbil, B. A. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 16(3).
- Ersoy, M. (2016). *Eğitimin teknolojisi*. E. Toptakçı (Ed.), *Eğitilim Pedagogisi* (s. 423-446). Ütopya, Ankara.
- Ersoy, M. & Gürgen, L. (2021). Eğitim teknolojileri ile ilgili makalelerin incelenmesi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12 (2), 1-16.
- Ersoy, M. (2020). Eğitimde dijital dönüşüm. M. Kanak ve M. Ersoy (Ed.), *Değişen dünyada çocuk ve eğitim içinde* (s. 45-73). Eğiten Yayıncılık: Ankara.
- Ertan Kantos, Z. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri. *MSGSÜ Sosyal Bilimler*, 1(23), 476-491.
- Ertuğ, C. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Erzen, E. & Ceylan, M. (2020). Covid-19 salgını ve uzaktan eğitim: uygulamadaki sorunlar. *Ekev Akademi Dergisi*, (84), 229-248.
- Esendemir, O. (2023). Covid-19 pandemi döneminin ilkökul matematik eğitimi sürecine yansımaları: uygulamalar, yeterlilikler ve karşılaşılan sorunlar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama*, 197-223.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: ilkökulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), 24-43.
- Freud, S. (1984). *Psikanalize Giriş*. (Çev. Günsel Koptagelİlal). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Genç, M. F. & Gümrükçüoğlu, S. (2020). Koronavirüs (Covid-19) sürecinde ilâhiyat fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışları. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Genç, S. Z., Engin, G., & Yardım, T. (2020). Pandemi (Covid-19) sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin lisansüstü öğrenci görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 134-158.
- Gerez Cantimer, G. (2022). 8. Sınıf öğrencilerinin uzaktan ve yüz yüze matematik derslerine yönelik algıları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (53), 448-466.

- Gibbs, G.R. (2007). Analyzing qualitative data. In U. Flick (Ed.), *The Sage qualitative research kit*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Gökbulut, B. (2021). Uzaktan eğitim öğrencilerinin bakış açısıyla uzaktan eğitim ve mobil öğrenme. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(1), 160-177.
- Göksoy, S. (2022). Assessment of learning levels of university students in distance education during the covid-19 outbreak process, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(48),1-8.
- Gören, S. Ç. Gök, F. Yalçın, M., Göregen, F., & Çalışkan, M. (2020). Küresel salgın sürecinde uzaktan eğitimin değerlendirilmesi: Ankara örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 69-94.
- Güngörer, F. (2020). Covid-19'un toplumsal kurumlara etkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Salgın Hastalıklar Özel Sayısı, 393-328.
- Güngör, T. A. (2022). Uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticilerinin teknoloji liderliği yeterliliklerinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 6(3), 312-340.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karadağ, E. & Yucel, C. (2020). Yeni tip Koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181-192.
- Kaya,Z. (2006). *Olumlu Öğrenme Ortamı Oluşturma*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kavuk, E. & Demirtaş, H. (2021). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Yaşadığı Zorluklar. *E-International Journal of Pedagogogy (e-ijpa)*, 1(1), 55-73.
- Kurt, K., Kandemir, M. A., & Çelik, Y. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 88-10
- Keskin, M. & Özer, D. (2020). Covid-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Keyman, E. F. (2022). *Uluslararası toplum*. *Tübitak Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*. https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/uluslararasi_toplum 19.07.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Kocabaş, S. (2021). *Klasik yönetim teorilerinin iki sacayağı: Bilimsel yönetim yaklaşımı ve yönetim süreçleri yaklaşımı*. Ankara: Gece Kitaplığı
- Koşar, D. & Bakır, N. (2022). Covid-19 pandemi sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitim deneyimleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(4), 2231-2245.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Barışık, C. Ş., & Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322.
- Leblebci, D. N. (2008). Yönetim bilimi açısından klasik dönem hatırlamaya ilişkin bir çalışma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 21, 99-118.
- Mengi, A. & Alpdoğan, Y. (2020). Covid-19 salgını sürecinde özel eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 413-437.
- Metin, M., Gürbey, S., & Çevik, A. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik öğretmen görüşleri. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 66-89.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Moçoşoğlu, B. & Kaya, A. (2020). Koronavirüs hastalığı (COVID-19) sebebiyle uygulanan uzaktan eğitime yönelik öğretmen tutumlarının incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(1), 15-43.
- Özdoğan, A. Ç. & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.
- Pişken, M. T. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin pandemik salgın nedeniyle uygulanan uzaktan eğitim hakkında görüşleri (İstanbul ili Esenyurt ilçesi örneği)* Yüksek lisans tezi, İstanbul.
- Sarı, E. & Sarı, B. (2020). Kriz zamanlarında eğitim yönetimi: covid-19 örneği. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(2), 49-63.
- Saygı, H. (2021). Covid-19 pandemi uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 109-129.
- Schaefer, R. T. (2013). Sosyoloji. Coşar, S. (Çev.). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Senge, P. (1990). Peter Senge and the learning organization. *Rcuperado de*, 451.
- Skar, G. B., Graham, S., & Huebner, A. (2023). The long-term effects of the covid-19 pandemic on children's writing: A follow-up replication study. *Educational Psychology Review*, 35(1), 15.
- Sönmez, M., Yıldırım, K., & Çetinkaya, F. Ç. (2020). Yeni tip koronavirüs (SARS-CoV2) salgınına bağlı uzaktan eğitim sürecinin sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 15(6).

- Sözen, N. (2020). Covid 19 sürecinde uzaktan eğitim uygulamaları üzerine bir inceleme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(12), 302-319.
- Şimşek, S. & Toprakçı, E. (2023). Milli eğitim müdürlerinin uzaktan yönetimde karşılaştıkları sorunlar. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 7 (1), 53-66.
- Taşargöl, A. (2013). *Okulların öğrenen örgüt olarak değerlendirilmesi ilköğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Taşdelen, V. (2003). Eğitimde kuram ve uygulama bağının kurulmasına yönelik felsefi bir araştırma. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 36 (1) , 151-166.
- Tatlıoğlu, S. S. (2021). Öğrenmeye sosyal- bilişsel bir bakış: Albert Bandura. *Sosyoloji Notları*, 5 (1) , 15-30.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2015). *Genel Açıklamalı Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Topaloğlu, C. (2011). Yönetim Kuramları ve Örgüt İçi Çatışmalar. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(1), 249-265.
- Toprakçı, E. (2013). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Toprakçı, E. (2016). *Pedagogji*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Toprakçı, E. ve Ersoy, M. (2008). *Uzaktan eğitimde öğretmen rolleri*. II. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı içinde, 16-18 Nisan, İzmir, 1165-1172.
- Toprakçı, M. S., Hepsöğütü, Z.B., & Toprakçı, E. (2021). Covid-19 salgını sürecinde öğrencilerin uzaktan öğretimde sorun kaynağı algıları (İzmir Atatürk lisesi örneği). *E-Uluslararası Pedagogji Dergisi*, 1(2), 41-61.
- Toprakçı, E. & Hepsöğütü, Z. B. (2022). Anadolu Lisesi öğretmenlerinin uzaktan öğretime ilişkin sorun kaynağı algıları. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 6(2), 1-14.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Uzun, S. & Uzunöz, A. (2022). Pandemi de öğretmen olmak: sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim deneyimleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 8(1), 1-36.
- Ünal, S. (1991). "Eğitim ve Öğretimin Niteliğinin Geliştirilmesinde Öğretmenin Rolü", Eğitimde Nitelik Geliştirme: *Eğitimde Arayışlar I. Sempozyumu, Kültür Koleji, Eğitim-Araştırma-Geliştirme Merkezi*, İstanbul.
- Variş, F. (1988). Eğitim bilimlerine giriş. *Ankara Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, (159), 18-61.
- Whittemore, R., Chase, S. K., & Mandl, C. L. (2001). Validity in qualitative research. *Qualitative Health Research*, 11(4), 522-537.
- Yakar, L. & Yakar, Z. Y. (2021). Eğitim fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının ve e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 1-21.
- Yavuz, B. & Toprakçı, E. (2021). Covid-19 pandemisi sebebiyle okulların uzaktan öğretim yapması ile ilgili internet forumlarında paylaşılan görüşler. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 120-139.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, H. H. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 237-250.
- Yorgancı, S. (2015). Web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin öğrencilerin matematik başarılarına etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1401-1420.
- Zan, N. & Zan, B. U. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: Türkiye'nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dâhil olan edebiyat fakültesi öğrencilerine genel bakış. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).